

1977-00-00 msza św z udziałem dzieci

Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski w związku z dyrektorium o mszach świętych z udziałem dzieci (1977)

Biskupi polscy, zebrani na 155 Konferencji Episkopatu Polski w Warszawie, wydali zalecenia duszpasterskie nawiązujące do dyrektorium ogłoszonego przez Kongregację Kultu Bożego. Biskupi pragnęli podkreślić szczególnie te wskazania dyrektorium, które u nas są najbardziej aktualne i które powinny być zrealizowane najpierw.

Kongregacja Kultu Bożego ogłosiła w dniu 1 listopada 1973 r. Dyrektorium o Mszach świętych z udziałem dzieci. Biskupi polscy, przyjmując z wdzięcznością ten dokument, pragną gorąco, aby zapoznanie się z nim przez duchowieństwo i wiernych oraz wprowadzenie w życie zawartych w nim wskazań przyczyniło się skutecznie do odnowy i pogłębienia udziału dzieci we Mszach świętych.

Dyrektorium nacechowane jest wielką troską o świadome, czynne i owocne uczestnictwo dzieci we Mszy świętej. Uważne wczytanie się wń pozwala dostrzec, że jego zasadniczym celem nie jest tworzenie jakiejś odrębnej liturgii, lecz tylko wprowadzenie pewnych modyfikacji, koniecznych dla owocnego uczestnictwa dzieci, przy zachowaniu zasadniczej identyczności obrzędów Mszy świętej dla dorosłych i dla dzieci. Dokument przestrzega ponadto przed czysto dydaktycznym traktowaniem liturgii, przed tym, by udział dzieci we Mszy świętej nie zmienił się przez nadmiar komentarza w formę katechezy.

Dyrektorium, mając na uwadze zróżnicowanie warunków, zwyczajów i potrzeb w poszczególnych krajach poleca, aby krajowe Konferencje Biskupów, zachowując podstawowe jego wskazania, dokonały pewnych adaptacji, koniecznych na ich terenie. Zgodnie z tym zaleceniem biskupi polscy pragną podkreślić szczególnie te wskazania dyrektorium, które w naszych parafiach i kościołach są najbardziej aktualne i które powinny być zrealizowane na pierwszym miejscu. Poleca się więc wszystkim, a zwłaszcza duszpasterzom, jako najbardziej pilne zadania, następujące sprawy:

1. Zwiększenie troski o przygotowanie dzieci do uczestnictwa we Mszy świętej

Wprowadzenie w liturgię Mszy świętej winno się odbywać w ścisłej łączności z całokształtem wychowania, wdrażania do obowiązków ogólnoludzkich i chrześcijańskich. Szczególnie ważną rolę ma tu do spełnienia katecheza, na której dzieci przez poznawanie i rozważanie słowa Bożego wprowadzane są w liturgię słowa.

W czasie katechezy dzieci mają okazję do zapoznania się z tekstami Mszy świętej i modlenia się nimi. Katecheza jest także dobrym wprowadzeniem w liturgię eucharystyczną. Na katechezie bowiem kształtowane są postawy umożliwiające dobry udział w Eucharystii: postawa słuchania słowa Bożego z wiarą i postanowieniem realizowania go w życiu, podziwu dla dzieł Bożych, uwielbienia, wdzięczności, bezinteresowności, postawa ofiary to jest ofiarowania siebie wraz z Chrystusem Ojcu, która wyraża się w wiernym wykonywaniu codziennych obowiązków (w domu, szkole itp.), cierpliwe znoszenie różnych przeciwności, służba innym itp. Dlatego też katecheci winni stale udoskonalać katechezy o Mszy świętej, traktując je jako niezwykle ważne etapy inicjacji chrześcijańskiej, i zabiegać o coraz lepsze związanie katechizacji z liturgią.

2. Szczególna troska o obecność dzieci na niedzielnej i świątecznej Mszy świętej oraz o ich aktywne uczestnictwo

W niedziele i święta w miarę możliwości w każdej parafii należy odprawiać specjalną Mszę dla dzieci, a jeżeli to nie jest możliwe, należy odprawiać Mszę świętą z homilią dla dzieci.

Nie należy jednak domagać się od dzieci uczestnictwa wyłącznie w tej Mszy świętej, zwłaszcza gdy mają zwyczaj przychodzić do kościoła wspólnie z rodzicami na inną Mszę świętą. Gdzie warunki na to pozwalają, można odprawić osobno liturgię słowa dla dzieci. Zaleca się, by przewodniczący liturgii słowa dla dzieci

koncelebrował Eucharystię z przewodniczącym liturgii słowa dla dorosłych.

3. Msza święta dla dzieci w dni powszednie

Zachęca się do sprawowania liturgii Mszy świętej w dni powszednie dla mniejszych grup wszelkiego rodzaju, na przykład dla dzieci przedszkolnych, dla poszczególnych klas, dla klas razem z rodzicami, dla ministrantów, scholi itp. Częsty udział w liturgii Mszy świętej przyczynia się bardzo do pogłębienia formacji religijnej, zwłaszcza do kształtowania pewnej elity, która będzie promieniować na otoczenie.

4. Szczególna troska duszpasterzy i katechetów o dobre przygotowanie dzieci do pierwszej spowiedzi i I Komunii świętej

Należy pamiętać, że właśnie w okresie przygotowania do pierwszej Komunii świętej powinno dokonać się zasadniczo wprowadzenie dzieci w świadome, czynne i pełne uczestnictwo we Mszy świętej. W związku z tym należy w tym okresie pogłębiać i uaktywnić uczestnictwo tych dzieci we Mszy świętej, a także dążyć do tego, by uczestniczyły one we Mszy świętej także wspólnie ze swymi rodzicami.

Rodziców tych dzieci należałoby zapraszać na katechezy o Mszy świętej czy na specjalne prelekcje, aby mogli jak najbardziej świadomie pomagać dzieciom własną postawą w dobrym uczestnictwie w liturgii. Zasadniczym celem katechizacji w okresie przygotowania do pierwszej Komunii świętej winno być kształtowanie u dzieci i ich rodziców postaw eucharystycznych.

5. Organizowanie nabożeństwa słowa Bożego zwłaszcza w okresie Adwentu i Wielkiego Postu

Nabożeństwa takie uczą szacunku wobec słowa Bożego, są bowiem spotkaniem z Chrystusem, który poucza, oświeca i wzywa do świętego życia. W ten sposób stanowią one dobre przygotowanie do właściwego przeżywania liturgii słowa we Mszy świętej. Nabożeństwa takie należy urządzać zwłaszcza w czasie rekolekcji czy dni skupienia, jako przygotowanie do przeżycia przez dzieci sakramentu pokuty.

6. Podtrzymywanie zwyczajów związanych z rokiem liturgicznym

Zwyczaje takie angażując dzieci emocjonalnie przyczyniają się bardzo do ożywienia i utrwalenia przeżyć religijnych związanych z głównymi uroczystościami liturgicznymi. Należałoby podtrzymywać zarówno zwyczaje ściśle liturgiczne, jak i związane z pobożnością pozaliturgiczną na przykład roraty, pasterka, opłatek, nabożeństwo przy żłóbku, Droga Krzyżowa, adoracja krzyża, rezurekcja, nabożeństwo majowe, odpusty parafialne itd. Trzeba przy tym wyjaśniać religijny i teologiczny sens różnych praktyk i zwyczajów, aby dzieci traktowały i przeżywały je w sposób właściwy.

7. Rola chrześcijańskiej rodziny w wychowaniu dzieci do obojętnego i owocnego udziału we Mszy świętej

Duszpasterze powinni włączyć rodziców i całe rodziny do wychowania dzieci do udziału we Mszy świętej. W tym celu szczególnie przydatne jest organizowanie specjalnych konferencji dla rodziców i wychowawców. Trzeba podkreślać wartość wspólnej modlitwy w rodzinie i usilnie do nich zachęcać, pouczać, jak rodzice mają wprowadzać swoje dziecko od najmłodszych lat w życie modlitwy i postawę ofiarną. Należy bardzo popierać zwyczaj przystępowania całej rodziny do Komunii świętej w dniu pierwszej Komunii świętej dziecka czy też w dniach szczególnie ważnych dla innych członków rodziny (np. imieniny czy urodziny).

8. Wychowanie dzieci do udziału we Mszy świętej dla dorosłych

Należy pamiętać o celu adaptacji obrzędów do potrzeb dzieci, o tym, że dzieci powinny nauczyć się

uczestniczenia we Mszy świętej odprawianej z udziałem dorosłych. Dlatego nie można tworzyć obrzędów zupełnie odmiennych od zwykłych obrzędów Mszy świętej z ludem, adaptacje zaś trzeba ograniczać do rzeczy prawdziwie koniecznych.

9. Stosowanie adaptacji

W stosowaniu adaptacji obowiązują następujące zasady:

- a) Wprowadzenia i zachęty celebransa, na które pozwala dyrektorium, mają być krótkie i dobrze przygotowane pod względem teologicznym.
- b) Jeżeli chodzi o możliwość zmniejszania liczby wstępnych elementów obrzędowych Mszy świętej (dyrektorium nr 40), to na razie nie należy wprowadzać zmian. Konferencja Episkopatu zleciła odpowiednim komisjom opracowanie wzorów i instrukcji.
- c) Zgodnie z dyrektorium wolno zmniejszać liczbę czytań nawet do jednego (Ewangelia) i odmawiać Skład Apostolski.
- d) Przystosowując treść modlitw mszalnych (kolekta, modlitwa nad darami, modlitwa po Komunii) do potrzeb dzieci, należy przygotować je na piśmie.
- e) Dzieci należy uczyć tradycyjnych pieśni kościelnych. Nowe pieśni wolno wprowadzać, jeżeli ich słowa i melodia są zatwierdzone wyraźnie o użytku liturgicznego przez Konferencję Episkopatu (dla całej Polski) albo przez miejscowego ordynariusza.
- f) Oprócz organów wolno używać także innych instrumentów, byleby ich zestaw był zgodny z naszą tradycją w tym względzie. W naszych warunkach nie wolno stosować muzyki mechanicznie odtwarzanej.
- g) Obrazy wykonywane przez dzieci, o których mowa w dyrektorium nr 36, można umieszczać w gablotach w przedsionku kościoła.

Biskupi polscy, polecając wszystkim duszpasterzom powyższe zadania do przemyślenia i wykonania w naszym kraju, są przekonani, że jednolitość działania duszpasterskiego, katechetycznego i liturgicznego we wszystkich naszych parafiach przyczyni się skutecznie do gruntownej formacji chrześcijańskiej dzieci, zwłaszcza do ich wprowadzenia w pełny i owocny udział we Mszy świętej.

Warszawa, 155 Konferencja Episkopatu Polski

+ Stefan Kardynał Wyszyński

Prymas Polski Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski

+ Bp Stanisław Jakiel

Przewodniczący Komisji Episkopatu do Spraw Liturgii